

Vlaanderen
is erfgoed

Terrassen in erfgoedcontext

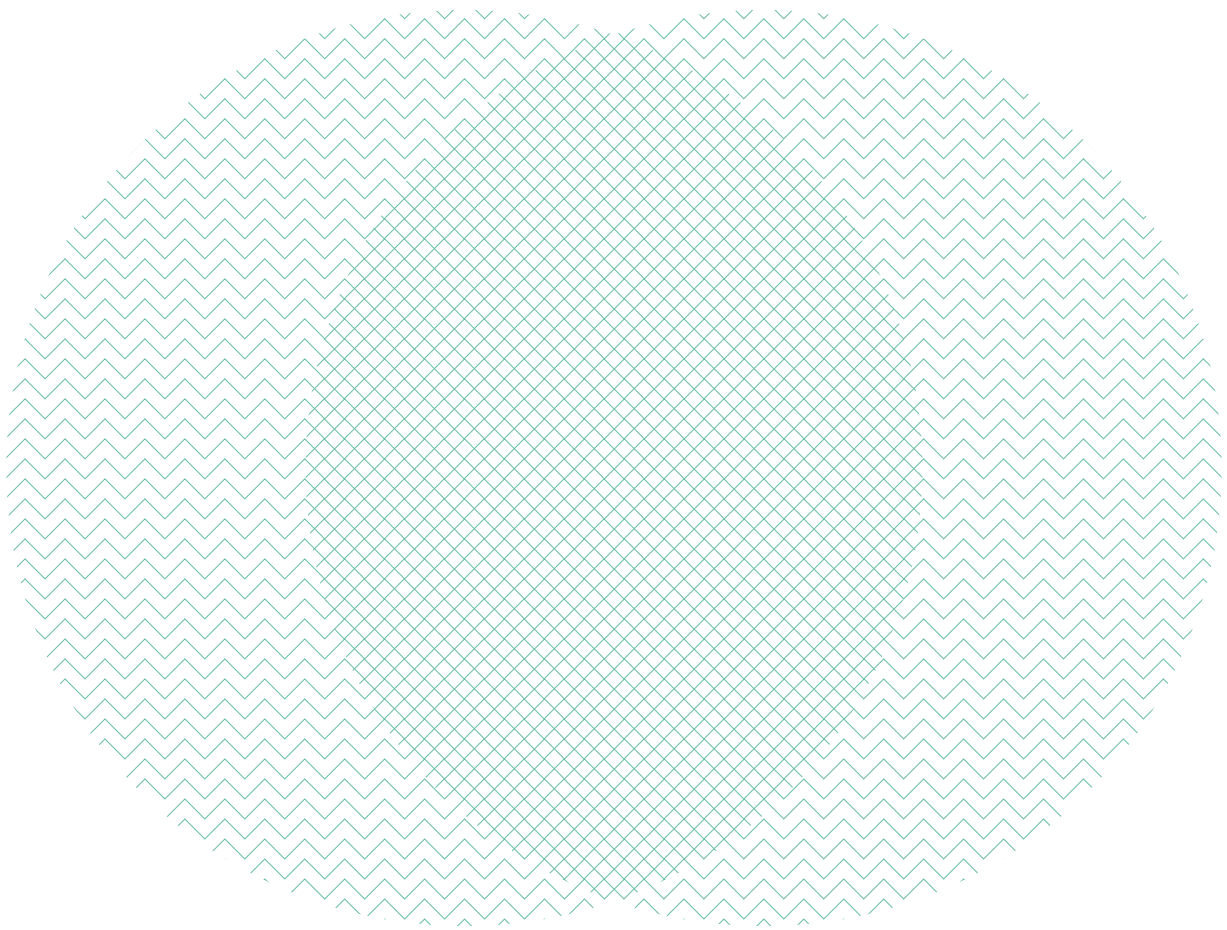
Handleiding Onroerend Erfgoed

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

www.onroenderfgoed.be

Terrassen in erfgoedcontext

Annemie Foubert (ed.)

COLOFON

TITEL

Terrassen in erfgoedcontext

REEKS

Handleidingen agentschap Onroerend Erfgoed nr. 18

AUTEUR

Annemie Foubert (ed.)

JAAR VAN UITGAVE

2018

Een uitgave van agentschap Onroerend Erfgoed Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Omgeving
Published by the Flanders Heritage Agency Scientific Institution of the Flemish Government, policy area Environment

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Sonja Vanblaere

COÖRDINATIE

Annemie Foubert, erfgoedconsulent agentschap Onroerend Erfgoed

LEDEN KLANKBORDGROEP

Horeca Vlaanderen, Intergemeentelijke Onroerend Erfgoeddienst BIERADAR, Dienst Cultuur en Erfgoed Koksijde, Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed

OMSLAGILLUSTRATIE

Grote Markt Mechelen

Copyright: Onroerend Erfgoed

agentschap Onroerend Erfgoed

Havenlaan 88 bus 5

1000 Brussel

T +32 2 553 16 50

info@onroerenderfgoed.be

www.onroerenderfgoed.be

Dit werk is beschikbaar onder de Open Data Licentie Vlaanderen v. 1.2.

This work is licensed under the Free Open Data Licence Flanders v. 1.2.

Dit werk is beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationaal-licentie.

Bezoek <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> om een kopie te zien van de licentie.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

ISSN 2565-7003

Inhoudstafel

HOOFDSTUK 1	7
DOEL	
HOOFDSTUK 2	11
VAN OPEN TERRASSEN TOT GESLOTEN TERRASCONSTRUCTIES	
HOOFDSTUK 3	15
JURIDISCHE UITGANGSPUNTEN	
3.1 Beschermingsbesluit	16
3.2 Omgevingsvergunning	16
3.3 Toelating of melding	16
HOOFDSTUK 4	19
IMPACT VAN TERRASSEN OP ERFGOEDWAARDEN	
4.1 Fysieke impact	20
4.2 Visuele impact en belevingswaarde	21
HOOFDSTUK 5	25
VISIE AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED	
5.1 Aanvragen met gemeentelijk terrasreglement	26
5.2 Aanvragen zonder gemeentelijk terrasreglement	27
5.2.1 Meubilair	27
5.2.2 Vloeren / verharding	27
5.2.3 Schermen	27
5.2.4 Luifels	28
5.2.5 Gesloten constructies	29
5.2.6 Publiciteit	29
5.3 Samenvatting visie agentschap Onroerend Erfgoed	29
HOOFDSTUK 6	31
MEER INFORMATIE	
EINDNOTEN	33

HOOFDSTUK **1**

DOEL

1 / DOEL

Elk jaar is het een terugkerend fenomeen. Als de eerste zonnestralen tevoorschijn komen zetten horeca-uitbaters hun terras buiten. Maar ook in andere seizoenen willen klanten vaak buiten genieten van een drankje en een hapje. Terrassen vormen dan een karakteristiek en beeldbepalend element in heel Vlaanderen, van stads- en dorpskernen over de kust naar het platteland. Omdat het terras vaak een deel van de openbare ruimte inneemt, zijn hieraan een aantal regels verbonden. Veel steden en gemeenten hebben een terrasreglement dat de voorwaarden en modaliteiten regelt voor het plaatsen van een terras door een horeca-uitbater. Als het terras in of aan beschermd erfgoed is geplaatst, is hiervoor ook vaak een melding of toelating nodig.

Het agentschap Onroerend Erfgoed wil vooral een globale visie stimuleren, afgestemd op de noden van de lokale horeca en de stad of gemeente én rekening houdend met het aanwezige erfgoed. Zo kan de besluitvorming gebeuren op basis van een ruimer kader. Dit is te verkiezen boven een ad hoc-benadering. De handleiding maakt daarom duidelijk onderscheid tussen de toelatingen met en zonder gemeentelijk terrasreglement.

Deze publicatie wil duidelijkheid scheppen over wat kan en wat niet kan bij het plaatsen van terrassen in erfgoedcontext

Het gaat in de eerste plaats over toevoegingen in en aan beschermd erfgoed, maar kan ook een inspiratiebron zijn voor het plaatsen van terrassen in een erfgoedomgeving die niet beschermd is.

Er wordt vooral nadruk gelegd op de generieke principes die invloed hebben op het onroerend erfgoed, contextafhankelijke aspecten zoals kleur- en materiaalgebruik worden niet behandeld. De mogelijke keuzes die hierbij kunnen worden gemaakt, verschillen te sterk van locatie tot locatie en horen thuis in een terrasreglement op maat.

FIG 1 Zimmerplein Lier / COPYRIGHT: Onroerend Erfgoed

Het doelpubliek voor deze handleiding is velerlei. Het biedt enerzijds een hulpmiddel voor het opstellen van een gemeentelijk terrasreglement dat rekening houdt met het aanwezige erfgoed en anderzijds is dit een hulpmiddel voor lokale overheden, erkende onroerend erfgoedgemeenten, intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten, erfgoedconsulenten,... in het kader van de advies-en vergunningverlening. Tenslotte biedt het meer duidelijkheid over de mogelijkheden van het plaatsen van terrassen voor horeca-uitbaters.

Om helderheid te brengen in de verschillende begrippen in verband met terrassen is in het volgende hoofdstuk een verklarende begrippenlijst toegevoegd.

HOOFDSTUK **2**

**VAN OPEN TERRASSEN
TOT GESLOTEN
TERRASCONSTRUCTIES**

2 / VAN OPEN TERRASSEN TOT GESLOTEN TERRASCONSTRUCTIES

Terrassen en terrasconstructies bestaan in een grote verscheidenheid in voorkomen, materialen, kleuren, opstellingen en beoogd gebruik. We gaan in deze publicatie uit van volgende definities:

- **Terras:** deel van de openbare weg dat privaat in gebruik wordt genomen door een horecazaak om dranken en voedingswaren voor directe consumptie te koop aan te bieden.
- **Los terrasmeubilair:** alle losse elementen zoals stoelen, banken, tafels, parasols, plantenbakken en alle andere objecten die op het terras geplaatst zijn ten dienste van het terras, die eenvoudig en onmiddellijk wegneembaar en op te bergen zijn.
- **Vast terrasmeubilair:** alle terrasmeubilair zoals stoelen, banken, tafels, parasols, plantenbakken en alle andere objecten die op het terras geplaatst zijn ten dienste van het terras, die verankerd zijn in de gevel of op de grond en die niet eenvoudig en onmiddellijk wegneembaar zijn.
- **Parasol:** opvouwbare, los op de grond staande constructie op één steun die bescherming tegen zon en regen biedt.
- **Gevelluifel:** een oprolbaar of opvouwbaar scherm vasthangend aan de gevel boven raam- en/of deuropeningen, dat bescherming biedt tegen zon en regen, al dan niet over de volledige breedte van de gevel, zonder steunpunt op de grond.
- **Vrijstaande luifel:** een oprolbaar of opvouwbaar scherm dat los staat van de gevel en een op zichzelf staand geheel vormt, dat bescherming biedt tegen zon en regen.
- **Terrasschermer:** verticale constructie of wand die bescherming biedt tegen wind, lawaai en dergelijke, die een open terras afbakt.

FIG 2 Hoek Wolstraat – Hendrik Conscienceplein Antwerpen / COPYRIGHT: Onroerend Erfgoed

- **Verharding:** niet-overdekt grondoppervlak dat een bewerking heeft ondergaan waardoor het harder wordt en/of beter toegankelijk.
- **Terrasvloer:** boven op de grond aangebrachte, beloopbare bedekking of constructie.
- **Open terras:** een terras dat minimum bestaat uit losse tafels en/of stoelen, maar dat mogelijk ook terrasschermen, parasols,... bevat, voor zover deze elementen eenvoudig weg te nemen zijn en deze constructief geen geheel vormen.
- **Gesloten terras:** een terras met overdekte constructie waarvan de terraselementen tot één constructief geheel zijn samengevoegd, dat als uitbreiding van de aanpalende horecazaak dient, al dan niet met verhoogde vloer, en dat volledig afgesloten kan worden.
- Een gesloten terras is niet gelijk aan een veranda, wat een vaste constructie is en als zodanig valt onder de wetgeving van de ruimtelijke ordening.
- **Niet-zaakgebonden publiciteit of reclame:** publiciteit om de naamsbekendheid van een merk te vergroten of de consumenten te overhalen tot het kopen van een bepaald product. In horecacontext gaat dit vaak over publiciteit voor dranken.
- **Zaakgebonden publiciteit of reclame:** publiciteit voor de identificatie of bekendmaking van een product, dienst of activiteit die onlosmakelijk verbonden is met de locatie waar ze is aangebracht.¹

HOOFDSTUK **3**
JURIDISCHE
UITGANGSPUNTEN

3 / JURIDISCHE UITGANGSPUNTEN

De bevoegdheid van het agentschap Onroerend Erfgoed beperkt zich tot het aanwezige **beschermde** erfgoed, de zorg voor het geïnventariseerd erfgoed is een lokale bevoegdheid en hiervoor moet dan ook geen melding of toelating aangevraagd worden bij het agentschap of de erkende onroerenderfgoedgemeente.

Voor beschermd onroerend erfgoed geldt het actief en passief behoudsbeginsel: de locatie moet in goede staat behouden blijven en het is verboden ze te vernietigen, beschadigen, ontsieren of andere handelingen te stellen die de erfgoedwaarden aantasten. Ingrepen, zoals het bouwen van een terras tegen beschermd erfgoed of binnen een beschermde perimeter, kunnen dus niet zonder meer. In toepassing van het Onroerenderfgoeddecreet zijn ingrepen aan een beschermde erfgoedlocatie daarom gebonden aan een advies, toelating of melding. Voor zover de ingreep stedenbouwkundig of anderszins vergunningsplichtig is, wordt dit advies verstrekt in het kader van de vergunningsprocedure. Of voor een ingreep een advies of een toelating vereist is, hangt af van het type bescherming (monument, landschap, stads- of dorpsgezicht), de specifieke toelatingsplichten in het Onroerenderfgoedbesluit en de bepalingen in de individuele beschermingsbesluiten.²

Zelfs voor het beschermde erfgoed is niet altijd een toelating of melding noodzakelijk. Voor losse terrassen met een tijdelijk karakter is geen toelating of melding nodig en mogen met andere woorden vanuit de onroerenderfgoedreggeving steeds geplaatst worden. Voor het aanbrengen van nagelvaste elementen (zoals bijvoorbeeld een gevel-luifel), het plaatsen van constructies, het wijzigen van verhardingen met een minimale oppervlakte van 30m² en het plaatsen van vast terrasmeubilair is onder meer wel een toelating of melding vereist.

Voor vragen over welke procedure gevolgd moet worden kan u steeds terecht bij het agentschap Onroerend Erfgoed of bij de gemeente.

3.1 BESCHERMINGSBESLUIT

De beschermingsbesluiten kunnen specifieke erfgoedwaarden bevatten die van belang zijn om de impact te onderzoeken bij het plaatsen van terrassen. Ook kunnen in een beschermingsbesluit bepalingen zijn opgenomen en/of een verbod zijn ingesteld. De verschillende individuele beschermingsbesluiten zijn heel divers en moeten steeds apart per case geraadpleegd worden.

3.2 OMGEVINGSVERGUNNING

Er is geen omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen vereist als deze tijdelijk zijn en de ruimtelijke impact ervan beperkt is.³ Hieronder valt de plaatsing van seizoensgebonden, niet-overdekte terrassen bij horecavakken.⁴ Hoewel er in dit geval geen omgevingsvergunning vereist is, zal er wel een vergunning nodig zijn voor het privaatief gebruiken van het openbaar domein. Er kunnen daarnaast andersluidende voorschriften gelden in toepassing van andere reglementeringen (verordeningen, BPA's, RUP's, terrasreglementen), alsook bijzondere voorschriften, geformuleerd in de afgeleverde vergunningen voor terrassen.

Als u vragen heeft over welke vergunningen noodzakelijk zijn voor het plaatsen van een terras neemt u best contact op met de dienst ruimtelijke ordening van uw gemeente of stad.

3.3 TOELATING OF MELDING

Als er voor een ingreep in of aan een **beschermde monument of cultuurhistorisch landschap** geen omgevingsvergunning nodig is, moet wel nog een **toelating** worden gevraagd aan het agentschap onroerend erfgoed of bij de onroerenderfgoedgemeente. Ingrepen in **beschermde stads- en dorpsgezichten** moeten slechts worden **gemeld** bij de betreffende stad of gemeente, maar deze kan wel beslissen om toch een beoordeling door het agentschap op te leggen.

Volgende ingrepen vallen onder de toelatingsplichten, bij stads- en dorpsgezichten geldt hiervoor een meldingsplicht:

- Terrasuitrustingen waarbij fysiek wordt ingegrepen op een gebouw beschermd als monument of gelegen in een stads- of dorpsgezicht⁵ (vb. gevelluifel, terrasschermen en gesloten terras aansluitend op gevel)
- Vaste terrasuitrustingen in een gebied beschermd als monument, cultuurhistorisch landschap of stads- of dorpsgezicht⁶ (vb. verhoogde vloer, vaste terraswand, vaste vrijstaande luifel, gesloten terras)
- Het aanleggen of wijzigen van verharding met een minimale gezamenlijke grondoppervlakte van 30 m² of het uitbreiden van bestaande verhardingen met minimaal 30 m² in een cultuurhistorisch landschap. In een gebied beschermd als monument of stads- of dorpsgezicht geldt dit niet voor verhardingen geplaatst binnen een straal van 30 meter rond een vergund of een vergund geacht gebouw⁷
- Aanleggen of fundamenteel wijzigen van paden en wegen in functie van het terras⁸
- Plaatsen of wijzigen van bovengronds nutsvoorzieningen en leidingen⁹ (vb. elektriciteitskabels)

HOOFDSTUK **4**

**IMPACT VAN TERRASSEN
OP ERFGOEDWAARDEN**

4 / IMPACT VAN TERRASSEN OP ERFGOEDWAARDEN

Een terras kan open of gesloten zijn, tijdelijk (al dan niet seizoensgebonden) of permanent. Uiteraard moet een terras kunnen bijdragen aan een kwaliteitsvolle horecabeleving, en voldoen aan de normen die daarvoor gelden. Verschillende elementen bepalen of het plaatsen van een terras in onroerenderfgoedcontext aanvaardbaar is, en welke vorm het terras kan aannemen.

Bij het beoordelen van een ingreep aan beschermd onroerend erfgoed wordt enerzijds de impact ervan ingeschat op de erfgoedwaarden die aan de basis lagen van de bescherming van de onroerenderfgoedlocatie in kwestie, anderzijds wordt afgetoetst of de ingreep beantwoordt aan de beheersdoelstellingen en/of verbodsbepalingen in het onroerenderfgoeddecreet en -besluit, in het beschermingsbesluit of desgevallend in het beheersplan.

Een omschrijving van de waardenbepalende elementen en kenmerken kan bij beschermd erfgoed in de eerste plaats teruggevonden worden in het beschermingsbesluit en -dossier. Daarnaast worden de erfgoedwaarden beschreven in de inventarissen van het agentschap Onroerend Erfgoed (inventaris bouwkundig erfgoed, inventaris van historische tuinen en parken,...), in lokale inventarissen of op basis van de situatie ter plaatse.

Als er voor het onroerend erfgoed een beheersplan is opgemaakt, dan zal men ook daarin bijkomende informatie kunnen vinden over de erfgoedelementen en -kenmerken en de daaruit voortvloeiende erfgoedwaarden.

De erfgoedwaarden kunnen zeer divers zijn. Het plaatsen van terrassen heeft niet op alle erfgoedwaarden een even grote impact. Terrassen hebben enerzijds een fysieke en visuele impact, anderzijds kunnen ze ook een impact hebben op de aard en de intrinsieke kwaliteit van de plek. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de erfgoedwaarden die weinig tot een sterke impact kunnen hebben bij het plaatsen van terrassen.

TABEL 1 / Impact op de erfgoedwaarden bij het plaatsen van een terras

	STERKE IMPACT	MOGELIJKE IMPACT	WEINIG IMPACT
ERFGOEDWAARDEN	- Architecturale - Artistieke - Esthetische - Historische - Ruimtelijk-structurerende - Stedenbouwkundige	- Industrieel-archeologische - Wetenschappelijke - Archeologische	- Culturele - Technische - Sociale - Volkskundige

In wat volgt gaan we dieper in op wat begrepen wordt onder de erfgoedwaarden die een sterke impact kunnen hebben bij het plaatsen van terrassen.

4.1 FYSIEKE IMPACT

Het plaatsen van een terras kan een fysieke impact hebben op de erfgoedlocatie. Zo worden geveluifels, gesloten terrasconstructies, terraschermen,... in de gevel of vloer bevestigd of verankerd. Dit kan zorgen voor fysieke schade en een mogelijke aantasting van de architecturale, artistieke, esthetische en historische waarden.

Bij ingrepen aan onroerend erfgoed wordt daarom zo veel mogelijk gestreefd naar duurzaamheid, waarbij de gekozen ingrepen moeten bijdragen aan een duurzame gebruik dat respect heeft voor de erfgoedlocatie en de daarmee verbonden erfgoedwaarden.

FIG 3 Het losse terrasmeubilair vrijwaart het gebouw van beschadiging. / FOTO: Muntpoort Brugge COPYRIGHT: Onroerend Erfgoed

4.2 VISUELE IMPACT EN BELEVINGSWAARDE

Op niveau van het gebouw

Om een gebouw optimaal te kunnen ervaren, mag het aanzicht van een gebouw niet aangetast worden en moet het exterieur duidelijk leesbaar blijven. De gevelritmering mag niet verstoord worden en de structurerende en ornamentale elementen van de gevel moeten zichtbaar blijven, zodat het gebouw en zijn erfgoedwaarden duidelijk herkenbaar zijn.

De bovenverdieping van een horecapand kan nog intact zijn, terwijl de benedenverdieping werd verbouwd. Een open blik op de bovenbouw kan de erfgoedwaarde van het pand ondersteunen.

Indien er nog een historische winkelpui aanwezig is, wordt deze maximaal behouden en zichtbaar gelaten. Een gevel-luifel wordt in dergelijke gevallen beter niet geplaatst.

Er moet verder rekening gehouden worden met het oorspronkelijke circulatiepatroon van het gebouw. Bij een gebouw waarbij de toegang tot de vertrekken op de benedenverdieping steeds via de voordeur en inkomhal verliep, is een doorbreking van de muurdammen aan de voorgevel om gemakkelijker toegang te krijgen tot het terras niet gewenst.

Op niveau van het bouwkundig geheel met openbare ruimte en omgeving

Een terras heeft ook impact op de ruimere omgeving van het beschermde goed met horecafunctie. Het plaatsen van een terras kan de ruimtelijk-structurerende of stedenbouwkundige waarden beïnvloeden. De mate waarin een terras in een omgeving past, hangt van verschillende factoren af:

- Ruimtelijke factoren: de horecalocatie kan zich in een verder onbebouwde omgeving bevinden, maar even goed deel uitmaken van een groter bouwkundig geheel. Hierbij moet ook rekening gehouden worden met waardevolle landschappelijke elementen die hier aanwezig kunnen zijn.
- De ruimtelijke bestemming: de horecafunctie kan nieuw zijn voor deze omgeving, maar kan evengoed al in andere panden in de omgeving aanwezig zijn.
- De afbakening van de bescherming: de omgeving kan verder onbeschermd zijn, maar kan ook andere beschermde onderdelen omvatten of als geheel beschermd zijn.

De **belevingswaarde** wordt bepaald door de mate waarin een gebouw of een site als een kwalitatief (zintuiglijk) beeld wordt ervaren. De belevingswaarde is een combinatie van objectieve en subjectieve ervaringen. De belevingswaarde is afhankelijk van het zichtpunt, de afstand van waar men kijkt (ervaart), de publieke bekendheid van het beeld en de iconografische kwaliteit. Om de belevingswaarde te bepalen moet nagegaan worden hoe het beeld zich aanbiedt aan de toeschouwer en hoe deze het beeld ervaart. De belevingswaarde van een relict of bouwkundig geheel wordt bepaald vanuit haar context. De erfgoedwaarden van de bredere ruimtelijke context van de horecalocatie moeten daarbij ook optimaal leesbaar blijven indien de omgeving erfgoedwaarde heeft. Hierbij moet zeker ook aandacht zijn voor het landschappelijk aspect: bomen, paden, graszones, beplanting....

Daarnaast is **elke erfgoedlocatie uniek** en elke toevoeging moet hiermee afgestemd worden. Dit vergt maatwerk, want wat op de ene locatie kan, is elders misschien storend. Dit vertaalt zich in respect voor de oorspronkelijke verhoudingen, de vormtaal en materiaalgebruik van de erfgoedcontext. Men kan bijvoorbeeld in een landschappelijke context de terrasmeubels in dezelfde houtsoort uitvoeren als in de omgeving aanwezige houten elementen (afscheidingen, een schuur of andere constructie).

FIG 4 De gevelluifel bij dit pand verstoort de leesbaarheid van de gevel. De ramen op het gelijkvloers worden doormidden gesneden. / FOTO: Geldmunt Gent
COPYRIGHT: Onroerend Erfgoed

Indien de **openheid van het plein** bijdraagt tot de erfgoedwaarde en belevingswaarde van de locatie, moet hier extra aandacht aan besteed worden bij het plaatsen van een terras. Misschien is het aangewezen om het terras op een andere locatie te plaatsen, bijvoorbeeld aan de andere kant van het gebouw of in een zijstraat. Er kan ook gekozen worden om de openheid te behouden door bijvoorbeeld geen parasols of luifels te plaatsen in dergelijke gevallen.

HOOFDSTUK **5**

**VISIE AGENTSCHAP
ONROEREND ERFGOED**

5 / VISIE AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED

Idealiter bestaat een terras uit **losse elementen met een tijdelijk karakter**. Op deze manier is er het minste kans op schade aan erfgoedelementen en -kenmerken. Soms vragen specifieke omstandigheden echter om aangepaste ingrepen. Ook de horeca-uitbaters of de stad of gemeente kunnen vragende partij zijn voor een toepassing op maat. Dit is zeker mogelijk, mits de aanvraag wordt geplaatst in een bredere context en zich inpast in een duidelijke visie.

Het agentschap Onroerend Erfgoed wil vooral een **globale visie** stimuleren, afgestemd op de noden van de lokale horeca en de stad of gemeente én rekening houdend met het aanwezige erfgoed. Hierbij worden zowel het beschermde als het niet-beschermde erfgoed opgenomen. Zo kan de besluitvorming gebeuren op basis van een ruimer kader. Dit is te verkiezen boven een ad hoc-benadering. De handleiding maakt daarom duidelijk onderscheid tussen de toelatingen met en zonder gemeentelijk terrasreglement.

5.1 AANVRAGEN MET GEMEENTELIJK TERRASREGLEMENT

Het agentschap Onroerend Erfgoed wil steden en gemeenten stimuleren om een algemene visie te ontwikkelen voor de plaatsing van terrassen op haar grondgebied. Deze visie moet rekening houden met de behoeften van de horeca, de wens van de bewoners en bezoekers én de draagkracht van de stad of gemeente. Respect voor het aanwezige erfgoed is hierbij van groot belang.

Het agentschap Onroerend Erfgoed zal daarom aansturen op de opmaak van een terrasreglement dat de te volgen algemene uitgangspunten stroomlijnt, en waarin rekening wordt gehouden met de eigenheden van de locatie. Door alle betrokken actoren bij de opmaak van dit reglement te betrekken, kunnen proactief de juiste compromissen worden gevonden. **In geval van een (door het agentschap mee gedragen) terrasreglement zal dit voor het agentschap als referentie gelden voor de toelaatbaarheid van de terrasconstructie.** Zo kan hier meer toegelaten worden dan bij een individuele aanvraag omdat er een globale visie is. Er wordt hierbij gestreefd naar een zo harmonieus mogelijk oplossing, waarbij de plaatsing van een terras niet als een op zichzelf staande ingreep, maar als een toevoeging aan een bredere ruimtelijke context kan worden gezien. Afhankelijk van de context kan het bijvoorbeeld wenselijk zijn om geclusterde terrassen op een plein of gevelrij te uniformiseren qua opstelling, vormgeving, materiaalgebruik, kleur en publiciteit. Dit kan door een eenheid in positionering en door het meubilair en de parasols op een plein in dezelfde kleuren te voorzien, waarbij ook de publiciteit overal op dezelfde plaats en in dezelfde kleur of lettertype wordt toegepast. Dit dient verder uitgewerkt te worden in een terrasreglement op maat.

FIG 5 De terrassen op dit plein maken deel uit van het totaalconcept dat bij de heraanleg werd uitgedacht. De terrassen kregen een logische plaats op het plein. Ze laten de zichten op de pleinwanden grotendeels intact. / FOTO: Markt Maaseik COPYRIGHT: Onroerend Erfgoed

5.2 AANVRAGEN ZONDER GEMEENTELIJK TERRASREGLEMENT

Individuele aanvragen zonder gemeentelijk terrasreglement kunnen niet getoetst worden aan een duidelijke globale visie. Daarom worden de uitgangspunten hier strikt toegepast.

5.2.1 MEUBILAIR

Er wordt de **voorkeur** gegeven aan **los** meubilair. Er wordt hierbij de nadruk gelegd op kwaliteit in materiaalgebruik: het gebruikte meubilair dient duurzaam te zijn en bestand tegen de impact van het buitenklimaat. Uniformiteit in materiaalgebruik kan in sommige gevallen aangewezen zijn om eenheid en rust uit te stralen, per terras of deel uitmakend van een groter geheel (plein, gevelrij,...). Soms kan echter diversiteit juist een troef zijn. Dit hangt af van de situatie ter plaatse en hiermee moet steeds rekening gehouden worden bij het plaatsen van een terras. **Vast** meubilair zal bij een individuele aanvraag **niet toegelaten** worden omdat dit schade kan veroorzaken aan de erfgoedlocatie.

FIG 6 De terrassen zijn samengesteld uit los meubilair en parasols, in een erfgoedcontext geniet deze opstelling de meeste voorkeur. / FOTO: Grote Markt Lieke
COPYRIGHT: Onroerend Erfgoed

5.2.2 VLOEREN / VERHARDING

Een vloer of verharding kan worden geplaatst onder volgende **voorwaarden**. Door het tijdelijke karakter en de omkeerbaarheid zijn er principieel geen bezwaren tegen een tijdelijke terrasvloer of verharding. Het agentschap verkiest echter geen extra toevoegingen in erfgoedcontext; gebruik van de bestaande buitenaanleg als ondergrond blijft het ideale scenario. Er zijn echter situaties waarin de bestaande ondergrond de aanleg van een terras niet toelaat, de toegankelijkheid beperkt of waarbij de ondergrond zijn stabiliteit en comfort verliest bij regenweer. In deze gevallen zijn een terras of verharding noodzakelijk. Indien een verharding de erfgoedkenmerken van een site niet schaadt en/of een verbetering van de site betekent, kan dit vanzelfsprekend worden toegestaan. Als voorwaarde voor deze toevoeging aan een erfgoedcontext dient het materiaalgebruik harmonieus aan te sluiten bij zijn omgeving en dient de hoogte van de vloer in opbouw zich tot het minimale te beperken.

5.2.3 SCHERMEN

Terrasschermen kunnen zowel bij beschermde monumenten als in een beschermd stads- of dorpsgezicht worden voorzien als ze voldoen aan volgende **voorwaarden**: algemeen kan gesteld worden dat terrasschermen niet verankerd mogen worden in de gevel en bij voorkeur zo transparant mogelijk dienen te zijn, sober en elegant met slanke profielen. Vooral bij beschermingen omwille van de artistieke, architecturale, esthetische en ruimtelijk-structurende waarde is dit van belang. De voorkeur wordt gegeven om enkel schermen haaks op de gevel te plaatsen, dit om het erfgoed zo zichtbaar mogelijk te laten. Tussen twee naburige panden plaatst men maximaal één gemeenschappelijke tussenscherm. Indien er verder geen terrassen aanwezig zijn, worden schermen best vermeden.

FIG 7 De terrasschermen worden best zo transparant mogelijk gehouden om de zichtbaarheid op het erfgoed te behouden. Omdat het horecapand gelegen is op de zeedijk werd ook de voorzijde voorzien van terrasschermen. FOTO: Albert I-promenade Oostende
COPYRIGHT Onroerend Erfgoed

5.2.4 LUIFELS

Vrijstaande luifels die fysiek afstand houden van de gevel kunnen **toegelaten** worden. De principes van kwaliteit en harmonie zijn hierbij van toepassing. Hierbij dient wel rekening worden gehouden met de zichtbaarheid van het gebouw en de visuele impact op de beschermde omgeving. Vrijstaande parasols kunnen in vele gevallen een betere oplossing zijn dan vrijstaande luifels.

Individuele aanvragen voor **gevelluifels** worden ongunstig geadviseerd omdat dit schade toebrengt aan het gebouw en het zicht op de gevel beperkt. Vooral bij panden die een belangrijke artistieke, architecturale, esthetische en historische waarde bezitten kan dit niet worden toegelaten.

FIG 8 Door de plaatsing van de luifels op enkele meters van de gevel, blijft deze volledig gevrijwaard van beschadigingen, en blijft het zicht maximaal vrij. Indien de luifels niet worden gebruikt, worden ze dichtgeklapt waardoor de hele constructie amper opvalt. Voor het hele plein werden dezelfde vrijstaande luifels voorzien. / FOTO: Markt Maaseik COPYRIGHT: Onroerend Erfgoed

Als een pand op het moment van zijn bescherming, aangetoond door bouwhistorisch onderzoek of door effectieve aanwezigheid, aantoonbaar bepaalde terraselementen heeft, wordt dit bij restauratie of reconstructie toegelaten. Aan de hand van historisch onderzoek wordt dit verder onderbouwd; bijvoorbeeld in het geval van gevelluifels zal men onderzoek verrichten naar de originele luifelconstructie en detaillering.

5.2.5 GESLOTEN CONSTRUCTIES¹⁰

Gesloten constructies schaden de leesbaarheid van de erfgoedcontext en richten schade aan aan het erfgoed. Om deze reden kunnen gesloten constructies **niet** worden **toegelaten** bij individuele aanvragen.

5.2.6 PUBLICITEIT¹¹

Zaakgebonden en niet-zaakgebonden publiciteit wordt **toegelaten** mist het subtiel en uniform wordt aangebracht. De publiciteit kan op de afhangende boord van parasols, gevelluifels, luifels of op de rugleuning van stoelen worden weergegeven. Uniformiteit in lettertype, lettergrootte en kleur is aangewezen. Het agentschap maakt de kanttekening dat hierbij steeds het totaalconcept per plein, straat of gemeente primeert.

5.3 SAMENVATTING VISIE AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED

TABEL 2 / Samenvatting visie agentschap Onroerend Erfgoed

GEEN TOELATING VAN AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED OF ONROEREND-ERFGOEDGEMEENTE OF MELDING AAN GEMEENTE NODIG	TOELATING VAN AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED OF ONROERENDERFGOEDGEMEENTE OF MELDING AAN GEMEENTE NODIG			
	AANVRAAG MET EEN DOOR HET AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED MEE GEDRAGEN GEMEENTELIJK TERRASREGLEMENT	AANVRAAG ZONDER EEN DOOR HET AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED MEE GEDRAGEN GEMEENTELIJK TERRASREGLEMENT		
		TOEGELATEN	TOELATING MET VOORWAARDEN	NIET-TOEGELATEN
Los meubilair		Vrijstaande luifels	Vloeren en verhardingen	Vast meubilair
Tijdelijk terras	Aanvraag wordt getoetst aan het terrasreglement	Zaakgebonden en niet-zaakgebonden publiciteit in terrascontext	Terrasschermen	Permanent terras
				Gevelluifels
				Gesloten constructies

HOOFDSTUK **6**

MEER INFORMATIE

6 / MEER INFORMATIE

Het eerste aanspreekpunt voor vragen over de plaatsing van een terras is de gemeente of stad. Zij kunnen u vertellen of er een omgevingsvergunning, een melding of een toelating noodzakelijk is. Als er een toelating nodig blijkt te zijn, kan u contact opnemen met de decentrale dienst van het agentschap Onroerend Erfgoed (contactgegevens beschikbaar op www.onroerenderfgoed.be) of met de verantwoordelijke dienst in de onroerenderfgoedgemeente.

EINDNOTEN

- 1 Dit begrip werd oorspronkelijk zeer strikt gedefinieerd (enkel en alleen de handelsnaam/het logo van het bedrijf ter plaatse), maar wordt intussen veel soepeler geïnterpreteerd, gelet op de noodzaak voor een handelszaak of bedrijf om alle economische verrichtingen ter plaatse kenbaar te kunnen maken.
- 2 Onroerenderfgoedbesluit, hoofdstuk 6 afdeling 2
- 3 VCRO, art. 4.2.3
- 4 Besluit van de Vlaamse Regering tot bepaling van handelingen waarvoor geen stedenbouwkundige vergunning nodig is van 10/09/2010, art. 3.1. 9°
- 5 Onroerenderfgoedbesluit art. 6.2.4 1°, 3° en 4°e, art. 6.2.5 2° en 3°d
- 6 Onroerenderfgoedbesluit art. 6.2.4 1°, 4°e en 5°f, art. 6.2.5 2° en 4°f, art. 6.2.6 1° en 9°
- 7 Onroerenderfgoedbesluit art. 6.2.4 5°e, art. 6.2.5 4°e, art. 6.2.6 8°
- 8 Onroerenderfgoedbesluit art. 6.2.4 5°c, art. 6.2.5 4°c, art. 6.2.6 6°
- 9 Onroerenderfgoedbesluit art. 6.2.4 5°a, art. 6.2.5 4°a, art. 6.2.6 4°
- 10 Het agentschap verduidelijkt hierbij dat het gesloten constructies betreft op openbaar domein, niet op privé domein. Indien men uitbreidingen van een beschermd pand op privé domein overweegt kan dit in overleg en onder toelatingsplicht besproken worden met de betrokken erfgoedconsulent.
- 11 Het gaat hierbij enkel over publiciteit in terrascontext. Voor de publiciteit aan en op erfgoed verwijzen we naar het afwegingskader 'Publiciteit in erfgoedcontext'.